

ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA QOLLANILADIGAN INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Najimova Aysara Duysenbaevna

Nukus davlat pedagogika instituti dotsenti v.b., p.f.f.d.(PhD)

Dosmagambetova Elmira Bekmurza qizi

Nukus davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim fakulteti

Boshlang'ich ta'lim yonalishi 2-B kurs

Annotasiya: Bugungi raqamli asrda ta'lim manzarasi sezilarli o'zgarishlarga duch keldi, innovatsion pedagogik texnologiyalar talabalarning o'rganish va o'qituvchilarning dars berish usullarini inqilob qildi. Ushbu texnologiyalar ulkan salohiyatni namoyish etgan sohalardan biri bu ona tili va o'qish savodxonligi darslarida. Ushbu darslarga innovatsion pedagogik texnologiyalarni kiritish nafaqat o'quv tajribasini oshirdi, balki o'quvchilarning umumiy savodxonlik natijalarini ham yaxshiladi. Ushbu maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish ona tili va o'qish savodxonligi darslarida muhim ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlanadi, chunki u shaxsiy o'rganishga yordam beradi, faollikni va kirish imkoniyatini oshiradi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, innovatsion texnologiya, o'qitish, didaktik vositalar, o'qitish samaradorligi

Kirish: O'quvchilarning nutq qobiliyatini rivojlantirishda ona tili fanining o'rni va ahamiyati beqiyosdir. Umumiy o'rta ta'limda ona tili fani fikrlash, boshqalarning fikrini tushunish, o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda nutq sharoitlariga mos ravishda to'g'ri va ravon ifoda eta olishga qaratilgan nutq kompetentsiyasini rivojlantirishni nazarda tutadi. Bugungi kunda boshlang'ich maktab darsliklarida o'quvchining ijodkorligi, ijodkorligini rivojlantirish, shuningdek, o'quvchining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish uchun ko'plab mashqlar mavjud. Bundan tashqari, boshlang'ich sinflarda kitoblar bilan birgalikda mashq kitoblarini berish mavzuni mustahkamlashning eng samarali usullaridan biri desak mubolag'a bo'lmaydi. Bugungi kunda biz talabaning darslikda berilgan matnlarni tinglash va tushunish qobiliyati, unli va undoshlarning fonetik talaffuzi, og'zaki va yozma nutqda ulardan to'g'ri foydalanish qobiliyatiga oid ko'plab matnlarni topishimiz mumkin. O'qish savodxonligi doirasida o'quvchida to'g'ri, tez, ongli, ifodali o'qish ko'nikmalarini shakllantirish, ularni oddiy kitob o'quvchisidan mulohazali, ijodiy o'quvchi darajasiga ko'tarish; o'qish orqali atrof-muhit va mavjudlik haqidagi bilimlarini kengaytirish, dunyoqarashini boyitish; o'qishda boshlang'ich adabiy tushunchalarni shakllantirish mumkin. Albatta, talaba nutqini rivojlantirish uchun badiiy asarlarning o'rni bebahodir. Boshlang'ich maktabda hikoya, kichik matnni o'qishga qiziqqan bola, albatta, o'rta maktabda kattaroq asarni o'qishni boshlaydi va bu mahoratga aylanadi. Bir qator hikoyalarni asosiy ona tili va o'qish savodxonligi darsliklarida ham topish mumkin. Keling, o'zimizga savol beraylik, matn o'qish, hikoya o'qish bolaga nima beradi? Biz uni talabaga qanday yetkazsak ham samarali natijaga erishamiz. Bugungi kunda ta'lim jarayonida interfaol usullardan (innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalari) foydalangan holda ta'lim samaradorligini oshirishga qiziqish va e'tibor kundan-kunga ortib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda darslar o'quvchilarga olingan bilimlarni o'zlari topishga, mustaqil ravishda o'rganish va tahlil qilishga, o'zlari tomonidan noto'g'ri xulosalar chiqarishga qaratilgan. Ushbu jarayonda o'qituvchi shaxs va jamoani rivojlantirish, shakllantirish, o'rganish va tarbiyalash uchun sharoit yaratadi, shuningdek

boshqaruv va rahbarlik funktsiyalarini bajaradi. Bunday o'quv jarayonida talaba asosiy shaxsga aylanadi. Bugungi kunda ta'lim muassasalarining o'quv jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanishga alohida e'tibor berishining asosiy sababi quyidagilardan iborat: Birinchidan, pedagogik texnologiyalarda ta'limni rivojlantirish. Ta'lim to'g'risidagi qonunda rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilgan. Ikkinchidan, pedagogik texnologiyalar o'quv jarayoniga tizimli faoliyat yondashuvini keng joriy etish imkoniyatini beradi. Uchinchidan, pedagogik texnologiya o'qituvchini o'quv jarayonining maqsadlaridan boshlab, diagnostika tizimini yaratish va ushbu jarayonni nazorat qilishgacha bo'lgan texnologik zanjirni oldindan loyihalashga undaydi. To'rtinchidan, pedagogik texnologiya yangi vositalar va axborot usullaridan foydalanishga, ulardan foydalanishga asoslanganligi sababli, pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayoniga to'g'ri joriy etish o'qituvchining ushbu jarayonda asosiy tashkilotchi yoki maslahatchi rolga olib keladi. Bu o'qituvchidan ko'proq mustaqillik, ijodkorlik va Iroda kuchini talab qiladi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar ona tili va o'qish savodxonligi darslarida shaxsiy o'rganishni osonlashtiradi. An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha o'quvchilarning turli xil ta'lim ehtiyojlari va qobiliyatlarini e'tiborsiz qoldiradi, bu esa ko'plab o'quvchilarning ortda qolishiga olib kelishi mumkin. Biroq, sun'iy intellekt, mashinani o'rganish va moslashuvchan dasturiy ta'minot kabi texnologiyalarni birlashtirish bilan o'qituvchilar endi har bir talabaning o'ziga xos talablariga javob beradigan maxsus dars rejalarini tuzishlari mumkin. Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarning yana bir muhim afzalligi shundaki, ular o'quvchilarning faolligini oshiradi. An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha darsliklar va ma'ruzalarga tayanadi, bu talabalar uchun zerikarli va ilhomlantirmaydigan bo'lishi mumkin. Aksincha, interaktiv doskalar, o'quv dasturlari va multimedia resurslari kabi raqamli texnologiyalar o'rganishni qiziqarli va interaktiv qilishi mumkin. Masalan, interaktiv elektron kitoblar hikoyalarni

hayotga tatbiq etaladi, bu esa o'quvchilarga material bilan yanada chuqurroq va yoqimli tarzda shug'ullanishga imkon beradi.

Bundan tashqari, onlayn ta'lim platformalari talabalarga turli xil ta'lim uslublari va qiziqishlariga mos keladigan videolar, podkastlar va o'yinlar kabi ko'plab ta'lim manbalariga kirishni ta'minlashi mumkin. Natijada, talabalar ko'proq motivatsiya va o'quv jarayoniga jalb qilinadi, bu esa savodxonlik natijalarini yaxshilashga olib keladi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar shaxsiylashtirilgan ta'limni targ'ib qilish va faollikni oshirishdan tashqari, ona tili va o'qish savodxonligi darslarida foydalanish imkoniyatini ham oshiradi. Nogiron talabalar uchun an'anaviy o'qitish usullari ko'pincha ta'lim olish uchun to'siqlar yaratishi mumkin, masalan, yetarli bo'lmagan turar joy va ta'lim resurslaridan foydalanishning yetishmasligi. Biroq, raqamli texnologiyalar ushbu talabalarga o'rganish va muvaffaqiyatga erishish uchun teng imkoniyatlarni taqdim etishi mumkin. Masalan, matndan nutqqa dasturiy ta'minot disleksiya yoki ko'rish qobiliyati buzilgan talabalarga yordam berishi mumkin. Onlayn ta'lim platformalari talabalarga ta'lim manbalariga masofadan kirishni ta'minlaydi, bu ularga istalgan joydan va istalgan vaqtda o'rganish imkonini beradi. Innovatsion pedagogik texnologiyalar ona tili va o'qish savodxonligi darslarida o'qituvchilarning malakasini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'qitish va rivojlanish imkoniyatlaridan foydalanish uchun raqamli manbalar va onlayn platformalardan foydalanishlari mumkin, bu ularga ilg'or tajribalar va ilg'or texnologiyalar haqida xabardor bo'lish imkonini beradi. Raqamli vositalar o'qituvchilarga talabalarning ta'lim usullari va natijalari to'g'risida qimmatli tushunchalarni taqdim etishi mumkin, bu ularga takomillashtirish sohalarini aniqlash va o'qitish strategiyalarini mos ravishda moslashtirishga imkon beradi. Ushbu doimiy kasbiy rivojlanish yanada samarali o'qitish amaliyotiga olib kelishi mumkin, bu esa o'z navbatida talabalarning savodxonligi natijalarini yaxshilaydi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, ona tili va o'qish savodxonligi darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarning ahamiyatini e'tiborsiz qoldirib bo'lmaydi. Ushbu texnologiyalar shaxsiylashtirilgan o'rganishni rag'batlantiradi, faollikni oshiradi va kirish imkoniyatini oshiradi, bu esa talabalar uchun savodxonlik natijalarini yaxshilaydi. Ular o'qituvchilarning malakasini oshirishni qo'llab-quvvatlab, o'qituvchilarga ilg'or tajribalar va ilg'or texnologiyalar haqida xabardor bo'lishga imkon beradi. Ta'lim manzarasi rivojlanishda davom etar ekan, o'qituvchilar, siyosatchilar va manfaatdor tomonlar innovatsion pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlarini tan olishlari va ona tilini o'qitish va o'rganish va o'qish savodxonligini o'zgartirish uchun o'z kuchlaridan foydalanishlari zarur. Kelajakda innovatsion pedagogik texnologiyalar ona tili va o'qish savodxonligi darslarida tobora muhim rol o'ynashda davom etishi ehtimoldan yiroq emas. Raqamli texnologiyalar yanada murakkab va keng tarqalganligi sababli, ular shaxsiy o'rganish, talabalarni jalb qilish va kirish uchun yanada ko'proq imkoniyatlar yaratadi. Ular o'qituvchilarga o'qituvchilarning turli ehtiyojlari va qobiliyatlarini qondira oladigan yanada samarali va innovatsion dars rejalarini yaratishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva Feruza, N. (2022). Birinchi sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida ilmiy va ommabop maqolalarni o'qitishning uslubiy variantlarini ishga tushirish. Ilmiy tadqiqotlar va rivojlanish tendentsiyalari xalqaro jurnali, 6(6), 1433-1436.
2. Nurilloevna, A. F. (2022). Yil fasllari mavzusidagi mashhur ilmiy-badiiy maqolalarni o'qitish kurslarining umumiy tuzilishi. Web of Scholars: Ko'p o'lchovli tadqiqot jurnali, 1(6), 1-5.
3. Qurbonova, S. (2021). Barkamol avlodni shakillanishida talim jarayonini orni va unda zamonaviy o'qitish texnologiyalaridan yuklash yo'llari. TsENTR NAUCHNYX PUBLIKATSIY (buxdu. uz), 8(8).

4. Narzullaevna, K. S. (2021). Barkamol avlodni shakllantirishda ta'lim jarayonining o'rni va zamonaviy o'qitish texnologiyalaridan foydalanish usullari.
5. Narzullayevna, Q. S., & Nigora, T. (2022). BOSHLANG 'ICH SINFDA OQITUVCHINING INOVATSION FAOLIYATI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(4), 353-357.
6. Jobirovich, Yarashov Mardon. "BOSHLANGICH TA'LIM KURSLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH VOSITALARI". EVROPA ZAMONAVIY TIBBIYOT VA AMALIYOT JURNALI 2.4 (2022): 119-123.